

VATAS-POSTI

Vatasten sukuseura ry

Jäsenlehti n:o 17, kevät 2019

Veera Vatasen (8 vuotta) maalaama Sorsa.

**Kannen kuva ja kuva vasemmalla:
Elvi Häkkinen soitti viulua Vatasten
ensimmäisessä sukujuhlassa 7.8.2010.
Kuvat: Jukka Hirvonen**

**Lehteä toimittaa Vatasten sukuseuran
tiedotusryhmä: Jukka Hirvonen, Aino
Kurvinen, Anneli Saarinen ja Kari Vatanen**

Painopaikka: Saimaprint Oy

Puheenjohtajan palsta

Talven jälkeen

Talven selkä on jo taittunut, kevätpäivän taseus on ohitettu ja tätä kirjoittaessani kello siirretään kohta kesäaikaan. Jokohan se kellojen siirtely keväisin ja syksyisin pian päättyy?

Täällä Pohjois-Karjalan raukoilla rajoilla on saanut olla lumikolan kanssa liikkeellä todella usein. Kuntoilua on saanut kiitettävästi. Olen ruvennut pelkäämään tuon lumentulon loppumista. On tuon lumikolan kanssa tullut niin läheinen suhde, että pelkään keväällä tulevan vieroitusoireita.

Sukuseuran hallitus piti kokoustaan Imatralla la 23.3. On siitä hyvä paikka, että sinne on kaikilla pitkä matka. Paitsi Hirvosen Jukalla, mutta hänelle halutaan antaa tasoitusta ilman lääkärin-todistustakin.

Toisaalla lehdessä on tietoa hallituksen päätöksistä, mutta haluan nostaa tässä esille niistä muutaman.

Edellisessä lehdessä kirjoitin sukujuhlasta mm. lauseen: ”**Missä** seuraava sukukokous ja sukuseuran kymmenvuotisjuhla?” lisalmea mietittiin, mutta erinäisistä syistä valinta ei nyt kohdistunut siihen.

Juhlitaan kuitenkin uudessa paikassa, Savonlinnassa. Kokoonnutaan la 19.9.2020 Casinolle. Uudelle ensin syömään ja Vanhalle kokoustamaan ja juhlimaan. Hallitus toivoo juhlaamme runsasta osanottoa ja tietysti varsinkin Savonlinnan lähistöltä paljon mukaan tulevia.

Pari muutakin asiaa kokouksesta haluan esitellä. Sukututkijoidemme ja kirjaryhmämme tekemän työn. Suvun tutkiminenhan ei lopu varmaan koskaan, mutta sukututkijat ovat tehneet sitä todella paljon.

Kirjaryhmä on myös ahkeroinut, jopa niin, että kirjan valmistumiselle asetettiin tavoite: Ensimmäinen sukukirja valmistuu syksyllä 2020.

Aineistoa lehtemme ei edelleenkään ole kertynyt varastoitavaksi. Jutuilla tai edes jutun aiheiden esittämisellä en pääse kyllä itsekään kehuaan. Lupaan kuitenkin syksyyn mennessä edes yrittää parannusta asiaan.

Taas minä vetoan kaikkiin Teihin jäseniimme ja teiden läheisiinne tässä asiassa.

Ei tämä kirjoittaminen kyllä helppoa ole. Minäkin ihmettelen miten voi puoli vuotta niin nopeasti mennä, että taas on lehden painaminen lähellä. Minä saan tähän helpotusta sillä, että joku toinen lukee tämän ja oikoo pahimmat virheet. Minä myös koetan vakuutella itselleni, että tämä meidän kielemme kuulema elää koko ajan. Miksi minäkin en voisi siihen muuttumiseen osallistua.

Sukuseuramme toivoo lehtemme ja tulevaan kirjaamme Vatasten elämästä juttuja, suuria tai pieniä. Tehtävänä oleva kirjammehan ei saa olla ainoa kirja meistä. Kohta kevät herää monilla tavoilla, herätään mekin tässä yhteisessä asiassa. Kaivellaan valokuviamme, muistiamme ja ryhdytään tuottamaan aineistoa lehteen, kirjaan ja varastoon arkistoitavaksi.

Edellisen lehtemme kannessa ja sen sisäsivuillakin oli juttua Kiihtelysvaaran kirkon palosta. Ei palanut mukana ihmisten auttamishalu eikä yhteisvastuun henki. Päätös uuden kirkon rakentamisesta on saatu ja uutta kirkkoa suunnitellaan jo tehokkaasti. Kun asiasta järjestettiin tilaisuus, Seurakuntatalo pullusteli ihmisistä. Uuteen kirkkoon liittyviä ehdotuksia tuli runsaasti.

Erittäin monet yksityiset ja erilaiset yhteenliittymät ovat keräämässä rahaa kirkkorahastoon. Kuukauden lopussa on mm. konsertti uuden kirkon saamisen hyväksi. Arja Koriseva tulee laulamaan Kiihtelysvaaraan. Esim. Uskalin kyläyhdistys menee järjestämistalkoisiin mukaan kymmenen henkilön voimin.

Jääkäämme odottamaan tulevaa kesäkautta jännittäen minkälainen siitä tulee.

Hyvää kesäaikaa kaikille tv. Kyösti

HS:n artikkeli 16.1.2019 Pirjo Karetiestä, jonka Reijo Vatasen entinen työkaveri, Helsingin Sanomien urheilutoimittaja Ari Pusa on tehnyt ja antanut luvan käyttää maksutta sukulehdessä.

Juttua ei saa käsitellä ja kirjoittaja on mainittava - toimittaja Ari Pusa, HS

<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000005966563.html?share=ad1579b315f926bd1fdbdccc30a5ee602>

Kuva: Jouko Vatanen

Pirjo Karetie, 76, tekee pihallaan ja metsissä sellaista, mihin moni nyky-lapsi ei enää pysty – hän on myös voittanut kymmenen MM-kultaa ja tehnyt Euroopan ennätyksen

Pirjo Karetie on Suomen yleisurheilun tuntemattomimpia moninkertaisia maailmanmestareita. Hän kiipeilee puissa asentamassa linnunpönttöjä, koska kaikenlainen liikunta on mennyt hänelle veriin jo kauan sitten.

Pirjo Karetie harrastaa monipuolisesti liikuntaa. Tarvittaessa hän kiipeää vaikka puuhun kiinnittämään linnunpönttöjä.

Ari Pusa HS

LAUKAA

Ei USKOISI, ettei Pirjo Karetie ole koskaan harrastanut voimistelua. Niin ketterästi hän kapuaa pitkin puunrunkoa kaupunkiasuntonsa pihassa Laukaassa Keski-Suomessa.

Kiipeily on 76-vuotiaalle teräsnaiselle tuttua puuhaa. Maalla, Konneveden-kodissaan, hän kiipeilee aina puihin ripustaessaan niihin linnunpönttöjä.

”Kaikenlainen liikkuminen on veressä.”

KARETIE ei liiku pelkästään liikunnan ilosta, vaan hän on ahkera kilpailija. Karetiellä on kymmenen maailmanmestaruutta kävelyssä, lukuisia Euroopan mestaruuksia ja ennätystuloksia.

Viime maaliskuussa hän teki viisiottelussa Euroopan ennätyksen 75-vuotiaiden naisten sarjassa. Ennätyspisteet eivät tulleet helpolla: Karetien ranne murtui kaksi kertaa aitajuoksuharjoituksissa.

Itse kilpailussa hän juoksi 60 metrin aidat aikaan 16,63 sekuntia, hyppäsi korkeutta 90 senttiä, työnsi kuulaa 7 metriä ja 51 senttiä, hyppäsi pituutta 282 senttiä ja juoksi 800 metriä neljään minuuttiin. Yhteispisteitä lajeista kertyi 3 313.

Kolmen kilometrin kävelyssä Karetie teki ikäluokkansa maailmanennätyksen 20 minuuttia ja 49 sekuntia. Tulos syntyi Hippos-hallissa Jyväskylässä.

Pirkka-hallissa Tampereella hän käveli saman matkan ajassa 20.18, mutta tulos ei ollut ennätyskelpoinen.

”Pitää olla 200 metrin rata. Tampereella on ylipitkä rata”, Karetie sanoo ja naurahtaa.

ENTINEN päiväkodin johtaja on reissannut kisojen takia ympäri maapalloa. Tutuiksi ovat tulleet Kalifornia, Australia, Brasilia ja lähes kaikki Euroopan maat.

Mieleepainuvin on ollut kisamatka Kaliforniaan MM-kisoihin vuonna 2011.

”Voitin koko värisuoran, kaikki kolme kävelymatkaa.”

Vuosi huipentui tasavallan presidentin Tarja Halosen Linnan juhliin.

”Ilman urheilua en olisi päässyt kaikkiin noihin maihin ja paikkoihin.”

MONET huippu-urheilijat pohtivat ikääntyessään lopettamista, myös Karetie. Hän saa urheilla nykyisessä sarjassaan seuraavat neljä vuotta, mutta entä sen jälkeen? Vieläkö kahdeksankymmppisenä jaksaa kilpailla?

”Olen miettinyt lopettamista tai ainakin urheilun vähentämistä. Saa nähdä, onnistuuko, kun aina pitää olla johonkin päin menossa kisoihin. Vapaaehtoistahan tämä on. Liikunta on tavoitteellisempaa, kun tietää, mitä tekee. Siksi tykkään kilpailla.”

Ja mitä sitä sitten tekisi, jos ei urheilisi? ”Niin, pitäisi miettiä, mitä sen tilalle. Pitäisi lähteä ompeluseuraan.”

TÄLLÄ kaudella lopettaminen tai urheilun vähentäminen ei kuitenkaan onnistu, koska Karetien kilpailukalenteri alkaa olla täynnä. Helmikuussa on aikuisurheilijoiden SM-hallikisat Jyväskylässä ja SM-hiihdot Tampereella.

Hallissa Karetie tavoittelee uusia ennätyksiä kävelyssä, pituudessa ja ehkä juoksuissa. Hiihtoladulta haetaan mitalit, joita Karetiellä riittää. Laukaan-kodissa on vain muutama mitali, mutta maalla Tankolammella niitä on roppakaupalla.

”Mitalit ovat maalla aitassa narussa roikkumassa. En ole niiden määrää laskenut. Mitä lie EM-mitaleita.”

MAALISKUUSSA aikuisurheilijat kilpailevat halliyleisurheilun MM-kisoissa Puolan Toruńissa. Sinne Karetie ei ole lähdössä.

”Kilpailin siellä neljä vuotta sitten EM-halleissa. En viitsi lähteä toista kertaa samaan paikkaan.”

Sen sijaan ensi syyskuussa Venetsiassa ulkoilmassa käytävät Euroopan mestaruuskilpailut kiinnostavat.

”Se kiinnostaa, kun en ole Venetsiassa koskaan käynyt.”

SM-hiihdoissa aikuisurheilijat hiihtävät tänä vuonna perinteistä. ”Hiihdän mieluummin vapaata, mutta se on ohjelmassa joka toinen vuosi.”

JUOKSUT, hyppy ja hiihto ovat olleet pienestä pitäen Karetien urheilulajeja. Nuorena hän hiihti kilpaa piirimestaruuskisoissa muttei päässyt koskaan isoihin kilpailuihin.

”Naisilla loppuivat sarjat 35 vuoden kohdalla. Sitten aloin juosta maratoneja ja puolimaratoneja, kunnes joku vihjasi 2000-luvun alussa, että minun kannattaa kokeilla muutakin yleisurheilua ja mennä talvella Hippos-halliin. En edes tiennyt, että sellainen halli on olemassa.”

Hippos-hallissa Karetie seisoi radan vieressä ja ihmetteli, mitä hän siellä tekee.

”Radalla ollut kävelyporukka pyysi mukaansa. En ollut koskaan edes nähnyt kilpakävelyä, mutta tekniikka lähti luontevasti. Oli niin helpon tuntuista. En ole koskaan saanut yhtään varoitusta”, Karetie sanoo iloisena.

KARETIE edustaa Jyväskylän Kenttäurheilijoita, joka on tällä hetkellä Suomen johtava yleisurheiluseura. Karetiellä ei ole valmentajaa, mutta hän valmentaa itse kävelyssä toista JKU:ssa urheilevaa rouvaa.

Jyväskylässä on myös aikuisten kilpakävelyryhmä, jota Karetie opastaa lajin saloihin.

”Itse treenaan tilanteen mukaan. Hallissa on ohjaaja kahtena päivänä viikossa. Harjoittelen paljon peruskuntoa. Se on tosi tehokasta. Kävelyssä ei ole harjoitusohjelmaa.”

Muiden aikuisurheilijoiden tapaan Karetie ei halua puhua veteraaniturheilusta. Eikä se veteraaniturheilua olekaan. Kotimaassa ja Pohjoismaissa aikuisurheilijan alaikäraja on 30 vuotta ja kansainvälisissä arvokisoissa 35 vuotta.

Viime kesänä syntyi paljon porua, kun paraurheilijat kertoivat maksavansa itse matkansa EM-kisoihin. Myös aikuisurheilijat maksavat itse kilpailumatkansa ja kulunsa.

”Paraurheilijoiden kannatti nostaa asia esille. Rahasta on puutetta joka alueella. Aikuisurheilussa pitäisi tosin olla tulosrajat, jos päätettäisiin, että tuetaan kisamatkoja”, Karetie sanoo.

Suomen aikuisurheiluliitto maksaa tukea seuroille niiden jäsenmäärän mukaan. Karetie saa seuraltaan pienen korvauksen kisojen osallistumismaksuista.

”Eihän minulla ole sponsoreita. Kukaan ei ole koskaan edes kysynyt.”

Kuka?

Pirjo Karetie

- 76-vuotias.
- Asuu Laukaassa.
- Aikuisurheilun maailmanmestari kävelyssä ja yleisurheilussa.
- Suomen tilastoykkönen 17 kävelymatkalla 60–75-vuotiaiden naisten sarjoissa.
- Seura Jyväskylän Kenttäurheilijat.
- Toimi 25 vuotta päiväkodin johtajana Muuramessa, sitä ennen lastenhoitajana sairaalassa Jyväskylässä.
- Kolme yli 50-vuotiasta poikaa.

Sinikan kokoelma oli kuudessa kehyksessä.

Travelling circuses and funfairs in Finland from the late 19th to late 20th century.

Kokoelma käsittää Suomea kiertäneiden sirkusten ja tivolienv kortteja lähinnä artisteista 1800-luvun lopulta 1900-luvun loppuun saakka. Kortit ovat yleensä artistien itsensä kustantamia ja ne eivät olleet tarkoitettu lähetettäväksi, vaan olivat mainos- ja muistokortteja.

Kuvat ja teksti: Jukka Hirvonen

Elvi Häkkinen, o.s Vatanen, juhli yhdeksänkymmppiään maaliskuussa 2019 Laukaan Kuusaassa runsaslukuisen omais-, sukulais- ja ystäväjoukon keskellä. Elvin elämä on kuin kirjasta, vauhtia ja käännteitä. Ylväänä Karjalan heimo, tuskansa kantanut on. Elvi syntyi Tohmajärven Murtoin kylällä maaliskuussa 1929. 1936 perhe muutti Harluun. Talvisodan rauha jätti Harlun rajan taakse ja Vataset lähtivät evakkoon. Elvin veljet olivat sodassa. Arvo-veli kaatui Uomaalla ja jäi Harlun sankarihautausmaalle. Jatkosodassa Harlukin vallattiin takaisin ja Vataset palasivat kotiin. Heti kotiin palaamisen jälkeen Elvin Paavo-isä menehtyi. Veljet olivat isänmaata puolustamassa ja talon työt jäivät Lyyti-äidin ja Elvin vastuulle. Uusi rauha ja toinen evakkoon lähtö, mikä toi Vataset 1946 Konneveden Tankolammille. Elvi löysi puolison ja pääsi rakentamaan omaa elämäänsä ensiksi Tankolammille, sitten Laukaan Äijälään. Viulu on kulkenut Elvin mukana pikkutyöstä alkaen. Itseoppinut viulisti on soittanut kansanpelimanneissa Sumiaisissa ja Laukaassa. Ja vieläkin helähtää viulusta Laps olen köyhän, kauniin Karjalan. Elvillä on kotirintama-ansioista rintamamiestunnus. Tasavallan presidentti on myöntänyt Elville Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan 1. luokan kunniamerkin.

Reijo Vatanen

Elvi Häkkinen ja Jaakko Kuoppala säestäjänä.

Ylväänä Karjalan heimo tuskaansa kantanut on

Elvi Häkkisen muistelut Häskyvaarasta

Häskyvaarassa sotien aikaan

Talvisodan syttyessä 30.11.1939 olin 10-vuotias maalaistalon tytär. Kotini oli Häskyvaaran kylässä. Karjaa oli kymmenen lehmää ja emakoita kaksi, ynnä nuorta karjaa. Perheeseemme kuului kolme poikaa Arvo, Paavo ja Väinö ja kaksi tytärtä, Ella ja Elvi. Emmi-sisko oli jo aviossa Tohmajärvellä, josta olimme muuttaneet Harluun 1936.

Vuonna 1918 syntynyt Paavo-veli oli talvisodan syttymisen aikaan "vakinaisessa" ja ei päässytkään pois "valtion leivistä, vaan jatkoi palvelustaan yhteensä viisi vuotta. Vanhin veljeni Arvo oli avioitunut vuoden 1938 kesällä ja tuonut miniän taloon. Arvo oli ensimmäinen kotoani lähteneistä miehistä, koska isä oli ylikäinen ja Väinö-veli vielä liian nuori. Arvon mukaan lähti toinen hevosistamme määrättyine varustuksineen. Kumpikaan lähtijöistä ei palannut.

Talon tavanomaisista töistä selvittiin hyvin talviaikaan, vaikka kaksi miestä oli isänmaata puolustamassa. Pian sodan alkamisen jälkeen meidän toiseen suureen tupaan tuli 40 - 50 sotilasta ja aliupseeristoa. Nähtävästi he olivat menossa rintamalle täydennysjoukoiksi, sillä he viipyivät vain pari viikkoa, ja sitten tuli taas uusi porukka. Siskoni leipoi joka toinen päivä 10 kilon vehnästäikinän, joka upposi vaivatta sotilaiden suihin. Meillä oli tuohon aikaan kauppa yhdessä kamarissa. Tupakasta alkoi olla jo pulaa. Yksi sotilaista tuli kysymään kaupasta tupakkaa, mutta sitä ei enää ollut. Isä

tarjosi sotilaalle kessutupakkaa. Mies loihe lausumaan: "Ennen poltan hikiset jalkarätit kuin kessuja". Kului pari, kolme päivää ja mies tuli kysymään kaupasta kessuja. Äitini kysyi: "Joko sinä poltit ne jalkarättisi?" En tiedä miehen vastausta, mutta mies sai kessuja tupakan tuskaansa. Vaikka aika oli vakava, niin aina sattui suuressa miesjoukossa huvittaviakin tapahtumia.

Meillä oli suuri kivinavetta ja tallirakennus. Tila oli ennen ollut pinta-alaltaan suurempi, ja tilan rakennukset olivat sen mukaiset. Lieneekö ollut siinä syy, että meille järjestettiin hevosten sairaala. Rintamalla lievästi haavoittuneita hevosia tuotiin päivittäin "paikattavaksi". Harlun kunnalliskoti oli naapurissa ja sieltä oli myös hoidettavia hevosia ja lääkintämiehistöä. Melkoinen hyörinä oli pihapiirissä jo heti aamusta. Koulu oli lopetettu, koska sielläkin oli sotilaita. Minulla siis oli aikaa seurata "tilannetta".

Sodan jatkuessa ja pakkasten kiristyessä tuli pulaa lämpimistä vaatteista ja jalkineista. Rintamalle lähetettiin sukka- ja ruokapaketteja. Kotirintamallakin tarvittiin lämmintä ylle. Kudottiin sukkaa ja lapasta. Martat järjestivät yhteen kylämme taloon tallukkurssit. Minä osallistuin myös tallukan tekoon aikuisten mukana. Ja sitten pidettiin toisessa talossa päättäjäiset ohjelmiseen. Olin mandoliinin kanssa soittamassa naisten kehittämässä ohjelmassa.

Joulun mentyä saatoin Arvon vaimon Fannin Tohmajärvelle kotiinsa, pois sodan jaloista. Menimme sinne junalla, ja loppumatkan hevosella. Paluukyytiäni en muista. Kotona oli sotilaita piha täynnä kun tulin kotiin. Veljen vaimo sai pojan ja Arvon piti päästä lomalle poikansa ristiäisiin. Sitä lomaa ei koskaan tullut. Tuli vain ilmoitus kaatumisesta.

Elämä vaikeutui kaikin puolin sodan jatkuessa. Tuli aikanaan se perääntymiskäskey ja edessä oli evakkoon lähtö. Maaliskuun 11. päivänä tuli määräys, että kahden päivän kuluttua pitää olla talot tyhjänä luovutettaviksi venäläisille. Maaliskuun 13. päivänä kello 11 tuli rauha. Läskelän tehtaat räjähtivät ilmaan suomalaisten toimesta vähän yli yksitoista. Vaikka matkaa oli linnuntietä tehtaille kymmenkunta kilometriä, näimme pihamaalta sankan savun ja kuulimme räjähdysten pauhun.

Niin lähtivät Ella-sisko ja hänen sulhasensa Kullervo Kolmonen ajamaan meidän karjaamme 40 asteen pakkasessa kohti Kantasuomea. Isä, äiti ja minä lähdimme evakkojuna odottamaan Hämekosken asemalle. Junan piti tulla illalla 10 aikaan, mutta se saapui aamuyöllä kolmen aikaan. Juna oli pitkä, kulku hidasta, itkua ja parkua riitti. Junamatka meidän osaltamme päättyi Onttolan asemalle. Kansakoululle oli varattu majoitus ja ruokailu. Muutaman päivän kuluttua meidän oli lähdettävä Nilsiä Aholansaareen, joka oli määrätty meidän majoitustaloksi. Harlulaiset oli virallisesti määrätty Pohjanmaalle Kannukseen ja Veteliin. Meidän isä ei halunnut Pohjanmaalle, pelkäsi kai pohojalaisten häjyytyä. Aholansaaressa olo jäi lyhyeksi, koska isä ei halunnut jäädä veden vangiksi, kun meillä ei ollut omia välineitä saaren ja mantereen välin kulkuun.

Niin lähdimme huhtikuun lopulla kohti Siilinjärveä. Ensin saaresta hevosilla Nilsiä kirkolle ja sitten siitä Siilinjärvelle Jysänkosken taloon. Oleilimme Jysänkosken talossa heinäkuulle. Isä ja Ella-siskon appiukko Matti Kolmonen etsivät omaa mökkiä porukassa ja päätyivät Hyvinkäälle, josta molemmat ostivat omakotitalot perheilleen. Muutimme Hyvinkäälle heinäkuun lopulla. Näin päättyi ensimmäinen evakkomatkamme oman kurkahirren alle vuonna 1940. Hyvinkäällä menin syksyllä kouluun, sehän oli jäänyt kesken Harlussa. Talvella vuonna 1941 voitin sarjan Hyvinkään kolmen koulun välisissä hiihtokilpailuissa. Aseman koulu, jota kävin, ei ollut voittanut moniin vuosiin. Olin opettajan ja toverienkin mielestä "sankari".

Elämä rauhoittui. Väinö-veli, joka myös oli yhtynyt jossain vaiheessa karjan ajajiin, pääsi Hyvinkään Osuusliike Tehoon töihin. Ella-sisko oli vihitty Kullervoonsa Siilinjärven Grögerissä, missä he olivat evakkona. Paavo oli myös tullut sodasta, ja teki metsätöitä Ahdenkallion kartanon metsissä. Kävin koulusta tultuani hakemassa hevosella Paavon pois metsästä.

Rauha kesti, kunnes kesäkuun 21. päivänä vuonna 1941 alkoi jatkosota. Tästä varsinaisesti alkoi minun työpanokseni kotirintaman töissä. Karjala vallattiin elokuussa. Desantteja pudotettiin Etelä-Suomeen ja myös pommituksia ja ilmahälytyksiä oli. Syyskuussa isä, Väinö ja minä lähdimme Karjalan kotiin aikomuksena laittaa siellä ruista maahan. Joitakin naapureita oli jo mennyt ennen meitä. Niin aikaisessa vaiheessa Karjalaan menoon täytyi olla lupa.

Härkävaunu pysähtyi Jänisjärven asemalla Harlussa. Ajoin hevosella kotiin. Isällä oli polkupyörä ja Väinö tuli matkustajajunassa.

Hevonen osasi kaikki tienristeykset oikein ja päätyi kotipihan tallin eteen kuormineen. Olinhan jo ennen talvisotaa ajanut kymmeniä kertoja aseman ja kotini välin samalla hevosella. Olin tavallaan "taksina" aseman ja kodin välillä.

Pari viikkoa odottelimme, että pääsisimme rukiin laittoon. Kävi niin, että emme saaneet ruista maahan, sillä koko kahden viikon ajan satoi. Jätimme hevosen talveksi ruokien kanssa ruokolle naapuriiin, ja tavarat aittaan lukon taakse.

Väinö-veli palasi junassa suoraan Hyvinkäälle. Me isän kanssa jouduimme kiertelemään Joensuun ja Mikkelin kautta linja-autolla Hyvinkäälle. Junaliikenne oli varattu sotaliikennettä varten.

Olimme talven Hyvinkäällä. Keväällä huhtikuussa isä, äiti, minä ja työmies lähdimme uusin toivein Harluun. Väinö jäi Tehoon töihin. Ostimme Hyvinkäältä 2 - 3 lehmää. Köröttelimme härkävaunussa Jänisjärven asemalle. Edellisenä päivänä oli ollut kova pommitus asemalla. Naapurin emännältä kuoli lehmä ja emäntä itse loukkaantui myös pommituksessa. Onneksi silloin kun me tulimme ei ollut pommitusta. Tavarat oli ajettu kotiin minun ja työmiehen toimesta. Illalla hävisi työmies vähin äänin, nähtävästi takaisin Hyvinkäälle.

Seuraavan päivän aamuna klo 5.10 isä sai sydänhalvauksen ja kuoli yöpetilleen elvyttelyistäni huolimatta. Hyppäsin hevosen selkään ja ajoin ratsulla täyttä laukkaa kylän halki, Matti Kolmosen (joka siis oli siskoni appiukko) taloon, ja ilmoitin mitä oli tapahtunut. Pyysin häntä menemään ja soittamaan asemalta perillisille. Palasin kotiin järjestämään äidin kanssa asioita. Isä siunattiin

Harlun kirkkomaan multiin parin viikon kuluttua. Toimin taas hevostaksina aseman ja kodin välillä hautajaisvieraita kuljettamassa. Matkaa oli kolme ja puoli kilometriä suuntaansa.

Aloitimme kevättyöt. Väinö oli ottanut Tehosta lopputilin ja palasi kotitöihin. Sotaan menosta hän sai jostakin syystä vapautusta. Hankmosin hevosella kaikki pellot kylvökuntoon. Laitoin juurikasveja ja äidin kanssa pellavaa. Maatalouskerholaisten toiminta virisi ja samoin marttatyö. Maatalouskerhossa olin kyläpäällikkönä.

Elämä jatkui sodasta huolimatta toivorikkaana ja työntouhussa, olimmehan päässeet kotiin. Sotilaita majoittui taas meille matkalla rintamalle, kuten talvisodankin aikaan. Mutta muuten oli aika rauhallista, olihan rintamalinja jo Äänislinnan seutuvilla. Jotkut sotilaat auttelivat minua miesten töissä. Väinö-veli kuljeskeli kylillä pärehöylän, ja syksyllä puimakoneen kanssa. Häntä eivät juuri kotityöt kiinnostaneet, paitsi johtamisvaiheessa. Syksyllä Väinö järjesti talkoot viljan niittoon. Hän myös hommasi perunan nostoon pari naista Hämekoskelta. Nostajat saivat itselleen osan nostamastaan perunasta. Minä ajaa retostin reellä ja hevosella viljoja katokseen. Puidaan sitten sateella kotona. Joskus tuli joku sotilaista avukseni.

Syksyllä vuonna 1942 aloitin koulunkäynnin. Aamuin illoin hoidin hevosen ja olin lypsyllä äidin kanssa. Ella-sisko oli myös palannut Hyvinkäältä avuksemme kotiin. Tosin hän sai samana syksynä toisen lapsen, mutta vähäkin apu oli tässä vaiheessa tärkeä.

Karjaa oli 3 - 4 lehmää ja kaksi emakkoa. Punatauti riehui. Porsaita kuoli ihmeellisiin sairauksiin. Hevonen ei jäänyt millään yöksi ulos. Meidän pelloillamme oli ollut kovat taistelut: pellonreunassa oli ampumahautoja ja veriset parit ja kivinavetassa suomalaisen sotilaan lakki. Kalman haju oli kai syynä hevosen pelkoon.

Kevättalvella vuonna 1943 jouduin käyttämään hevoskyydillä koulun opettajaa Läskelässä opettajien kokouksessa. Komea oli kuutamo kun ajelimme iltamyöhään metsätietä, joka oli jokin oikotie, opettajan kanssa kotikylälle. Väinö-veli oli jo koululla odottamassa, pelkäsi että oliko meille sattunut jotakin. Kotona oli sattunut: toinen hevosista oli sairastunut suolisolmuun ja se kuoli parin päivän päästä. Väinö oli ostanut sen jokunen kuukausi sitten kielloistani huolimatta. Myyjä oli laittanut hevosen kotiin pihakoivuun kiinni tullessaan näyttämään sitä meille. Sanoin veljelle, että tuo hevonen ei ole terve. En tiedä mistä aavistukseni johtui, mutta niin kävi, että "koni" kuoli pian. Väinö kävi kärejä myyjää vastaan, mutta se ei auttanut.

Koulun loputtua keväällä 1943 ajelin polttopuita kärrypelillä metsästä. Lisäksi tein kaikenlaista pelto- ja puutarhatyötä. Täydennysjoukot odottelivat rintamalle mennessään meidän tuvassa melkein viikon, milloin kaksikin viikkoa. Syksyllä saatiin elonkorjuuseen kaksi miesvankia. Illalla ja aamulla heidät kuljetettiin jalkaisin leirille Hämekoskelle ja takaisin. Näin olin myös vangin- vartijan tehtävissä. Syksyn kuluessa toinen vangeista kävi vihaiseksi. Syytä ei tiedetty. Aloin pelätä, sillä olin jatkuvasti peltotöissä vankien kanssa. Heillä oli työaseet, minulla ei, koska olin hevosen ohjaksissa, ja elonkorjuussa aina kuorman päällä. Veli laittoi

taskuaseen ladattuna piirongin laatikkoon ja sanoi, että jos minulle tulee hätä vangin kanssa niin minun tulisi ottaa ase esille. Asetta ei tarvittu, vanki vaihdettiin toiseen. Helpotusta tuli myös siinä mielessä, että työvangeille, jotka olivat meidän kylän taloissa töissä, järjestettiin kotikylälle Sampelan kanalaan majoitus. Kuljetusmatka lyheni puoleen kilometriin, kun Hämekosken vankileirille oli kolme kilometriä. Kanalan ikkunoihin oli laitettu ristikot raudasta ja oveen vahva lukko.

Syyskynnöt tein toisen vangin kanssa yhden hevosen auralla. Aina, kun kivi osui auran eteen ja piti peruuttaa, vanki sanoi "nasaat, nasaat", mutta eihän meidän hevonen osannut venäjää. Kyntö sujui kaikesta huolimatta.

Talvella olin taas koulussa. Illalla ja aamulla tein kotiaskareita. Hoidin äidin kanssa lehmää ja hevosen ruokkimisen pidin huolenani, aina appeen tekoja myöten. Ape tehtiin kauran silpusta käsin pyöritettävällä silppumyllyllä. Silput kasteltiin, lisättiin suolat ja jauhot ja sitten sekoitettiin kepillä. Niin oli ruuna Pynryn ateria valmis. Lisäksi se sai heinää ja vettä ja joskus myös kaurajoja. Usein se sai myös sitä sellua, jota sota-aikana syötettiin myös lehmille.

Edellä kerroin veljeni ostaman hevosen kuolemasta suolisolmuun. Sen hevosen sairastaessa minä taluttelin sitä pitkin pihaa eläinlääkäriin määräyksestä.

En joutanut lukemaan läksyjäni sinä iltana, ja niin jäin laiskaan seuraavana päivänä. Veli sanoi minulle: "Miksi et sanonut opettajalle, että hevosta piti taluttaa koko ilta, etkä siksi joutanut lukemaan"? En vaan ollut sanonut. Veli sanoi sitten jälkepäin asiasta opelle.

Ope oli ollut pahoillaan. Olin vähän siinä käsityksessä, että Väinö-veli taisi käydä koululla open luona muutenkin, eikä vain virallisilla asioilla...

Syksymyöhällä vuonna 1943 siivosimme pellavia saunassa, teimme perunajauhoja sellaisella pyöritettävällä raastemyllyllä ja ruukkasimme nahkoja. Nahkan ruukkaus ei minulta onnistunut. Nahka pehmeni kyllä jollakin alunaseoksella, mutta karvat jäi... Näihin aikoihin sodan suhteen tilanne kävi rauhattomaksi. Olisivatko suomalaiset jääneet vähän tappiolle, vai alkoivatko aseet ja ammukset loppumaan. Paavo kävi muistaakseni syyskesällä aivan lyhyellä lomalla. Väinö joutui sotaväkeen. Äiti ja Ella-sisko lapsineen olivat meillä. Sotilaita alkoi olla useammin menossa rintamalle. Jänisjärven asemaa jo pommitettiin. Oli ilmahälytyksiä. Ella lähti lastensa kanssa Kantasuomeen, en muista minne, kai Emmi-siskon luo Tohmajärvelle.

Huvittava tapaus näin jälkeinpäin ajatellen oli eräässä sotilasporukassa mies, joka pelkäsi kovasti, kun tuli ilmahälytys. Hän juoksi kauhuissaan kivinavettaan karjakeittiön kivisen pöydän alle. Sieltä hänen sotilassarkahousujensa takamus näkyi kun toiset tulivat suojaan. Hän oli kuin Jänö-Jussi: kun pää oli piilossa, kaikki oli hyvin. Toisia sotilaita vähän nauratti, mutta mies pelkäsi tosissaan. En tiedä, miten poika pärjäsi rintamalla.

Elämä jatkui. Rintamalinjat pysyivät paikallaan. Koulua kävin, mutta se taisi olla jo vähän epäsäännöllistä. Päätäjäiset pidettiin keväällä. Ope käski minua ja yhtä toista tyttöä

laulamaan juhlassa kaksiäänisesti niin kuin oli harjoiteltu. Minun piti laulaa alttoa. Pyysin opettajaa antamaan meille alkuäänet ja sanoin, ettei laulu onnistu muuten. Ope ei antanut. Laulu ei lähtenyt. Minä tokaisin opettajalle juhlaväen kuullen: "Johan mie sanoin, että se ei lähe ku ei suatu iäntä." Väellä oli hauskaa, mutta ope vähän punasteli. Loppujen lopuksi hän antoi äänet, ja laulu raikui.

Keväällä vuonna 1944 perunat ja viljat kylvettiin maahan. Huhuja liikkui jo suomalaisten tappioista. Toivoa oli, vaikka ei olisi ollutkaan. Vanki Nikolai, nuori ukrainalainen mies oli minulla apuna. Osasin jo venäjää aika paljon, joten töissä pärjättiin. Nikolai oli nöyrä ja hyväntahtoinen. Liekö ollut vähän pihkassa talon tyttären, valokuvankin olisi vienyt minulta väkisin. Määräykset olivat kovat. Äitikin oli jo varoittanut minua niin sotilaista kuin vangeistakin, että en saa päästää lähelleni. Olinhan jo kohta nuori nainen. Heh heh! Terotimme Nikolain kanssa heinätyökaluja, niittokoneen ja viikatteen teriä. Siinä toivossa, että jos sittenkin, kaikesta huolimatta, päästäisiin heinään. Teimme Nikolain kanssa nelipyörävankkurit. Liekö Paavo-veli lomalla käydessään neuvonut ja aloittanut niiden tekoa. Hevosien oli helpompi vetää kuormaa, kun se ei ollut niskan varassa, kuten kaksipyöräisissä kärryissä.

Tilanne sodassa kehittyi senkaltaiseksi, että alettiin jo uskoa, että lähtö tulee. Jänisjärven aseman pommitukset muuttuivat melkein päivittäisiksi. Joitakin evakoita tuli jo rajalta. Jänisjärven aseman pommituksessa kuoli yhtenä päivänä 16 työvelvollista. He olivat menneet aseman lähelle metsään suojaan, ja pommit osuivat sinne. Asemarakennus säilyi ehjänä koko sodan ajan.

Jossakin vaiheessa kesäkuun lopulla tuumattiin, että Matti Kolmonen, Eino Pakarinen ja minä lähdemme hevosilla viemään parempia tavaroita Tohmajärvelle Emmiin luokse. Yötä myöten ajoimme 70 kilometriä Tohmajärvelle. Purimme kuormat Emmiin aittaan. Emmi oli naimisissa autoilija Veikko Holopaisen kanssa Tohmajärven Kemien kylässä. Toisena yönä ajoimme valvomisesta väsyneinä kotiin. Annoin hevosen kulkea toisten jäljessä, siten sain vähän nukkua kärryssä. Kello neljä aamuyöllä palasin kotiin.

Evakoita oli jo pihat täynnä ja lehmiä kymmenittäin lähipellossa. Nikolai oli aamulla töihin tullessaan (vankeja kuljetti jokainen talo vuorollaan) huolissaan siitä, että mitenkäs nyt heinää tehdään. Minä sanoin: "Niet, ei tehdä heinää". Paavo pääsi evakuointilomalle. Hän varusteli ja ajoi minun kanssani tavaroita asemalle. Nikolai aavisti ja näki tilanteen. Hän sanoi, että hän lähtee minun mukana Suomeen, ja selosti, että hän on vahva mies auttamaan ja tekemään töitä meidän edestä. Aikaisemmin hän puhui, että heidät tapetaan Venäjällä, koska olivat antautuneet vangeiksi. Kyyneleet silmissä Nikolai lähti vankileirille.

Niin Paavo lastasi kärryt meidän ja eläinten eväillä. Lähdettiin lehmät kärryn perään kiinnitettyinä taas kohti Kantasuomea ja Tohmajärveä. Kotitienhaarasta Paavo lähti rintamalle, junalle päin, ja me äidin kanssa toiseen suuntaan. Tietoa ei ollut siitä, nähdäänkö enää koskaan. Taistelut riehuivat kiivaina, ja suomalaiset tekivät kovasti vastarintaa ylivoimaa vastaan. Meillä äidin kanssa oli onnea, että pommitusta ei osunut matkan aikana. Parin kolmen päivän päästä saavuimme uupuneina Emmi-siskon kotiin.

Oleiltuamme Emmiin luona jonkin aikaa nousimme Tohmajärven asemalta härkävaunuun lehmineen päivineen. Suuntana oli Iisalmen Suurisuo, jossa isän veli Aug Vatanen asui talvisodan jälkeen saanutta pika-asutustilaansa. Aina kun juna pysähtyi takaraiteille, oli minulla viikate varattuna, että niitan radanvarresta heinää lehmille. Matka oli hidas kiertäen Kontiomäen kautta. Kun tulimme lähelle Iisalmea, huiskutin lakanalla härkävaunun ovesta setälään päin merkiksi siitä, että olimme tulossa. Sedän talo sijaitsi 300 - 400 metriä radasta, aukealla pellolla. Tietona heillä oli, että niinä päivinä olisimme tulossa. Huiskuttamiseni oli huomattu: vastaanottajat olivat asemalla jo silloin, kun tavarajunamme oli vekslattu purkuraiteille. Äidiltä pääsi itku, että kyllä tuolla tytöllä konstit ja keinot riittää.

Sedän luona olimme kesän niin kauan, kunnes miehet tulivat sodasta. Ella-siskokin taas löytyi jostain lapsineen meidän kanssa setälään. Kun sakkii lisääntyä, täytyi itse kunkin alkaa katselemaan taas "kortteeria". Väinö- ja Paavo-veli (molemmat olivat tulleet sodasta ehjinä) saivat meille asunnon Kurenpolvesta Roninmäen talosta. Taas tavarat kärryyn ja lehmät perään ja kohti Kurenpolvea.

Talo oli kauniilla paikalla Haapajärven niemessä. Olin iloinen: pääsin ongelle ja kalaan veljen kanssa. Uitin hevosta ja itse istuin selässä. Väinö-veli lähti Pohjois-Suomeen, taisi olla Kuusamoon, päreenhöyläykseen. Paavo oli evakkotalon töissä ja vuokrasi talosta peltoa, johon kylvettiin viljaa ja perunaa. Talossa oli kolme vanhaa piikaa ja emäntä, kaksi työmiestä, ja joskus muuta vierasta työvoimaa. Karjaa oli 20 lypsävää ja seitsemän hevosta.

Yksi talon tytöistä teki kaikki hevoshommat. Minä jouduin navetan vuokrasta tekemään navettatöitä talolle, olihan meillä 2 - 3 lehmää talon navetassa.

Vuonna 1945 alettiin jakaa tiloja karjalaisille. Saimme tilan Konneveden Tankolammilta, jonne muutimme keväällä vuonna 1946. Meitä oli äiti, Paavo, Väinö ja minä. Vuoden päästä Ella-sisko perheineen sai naapurista pika-asutustilan, ja niin olimme taas kaikki koolla, kun sota oli riepotellut meitä sinne ja tänne. Väinö-veli avioitui ensin ja muutti liikemieheksi Hartolaan, jossa kuoli sydänveritulppaan 50-vuotiaana, vuonna 1972. Paavo meni naimisiin vuonna 1950. Samoin menin minä. Meidät vihittiin perättäisinä päivinä. Minun sulhaseni oli naapurin poika. Asuimme toista-kymmentä vuotta mieheni ja hänen vanhempiansa pikkutilalla Tankolammilla. Mieheni Väinö rakensi heti uuden asuinrakennuksen ja navetan, raivasi pellot kivistä ja viljeli pikku tilaamme voima-peräisesti. Vanhukset kuolivat pois.

Vuonna 1962 muutimme Laukaan Äijälän kylään ostettuaamme sieltä isomman tilan. Tila oli rappiolla: rakennukset olivat huonot, mutta

kuitenkin tila oli kauniilla paikalla Uuraisjärven rannalla. Taas alkoi ankara työ osaltani. Lapsia meillä oli kaksi poikaa, Timo ja Tarmo. Tilan pellot salaojitettiin ja kivet raivattiin. Asuinrakennus valmistui vuonna 1968. Vanhin poikamme Timo katseli jo emäntää. Väinö rakensi meille oman talon vuonna 1976 lähelle 1968 valmistunutta taloa, johon vanhin poikamme perheineen jäi asumaan. Uusi navetta tehtiin vuonna 1980. Toiselle pojalle rakennettiin samalle rannalle talo vuonna 1982. Nyt olemme olleet sukupolven-vaihdoseläkkeellä vuodesta 1982 saakka. Katsomme nuorten touhuja ja autamme ja hoidamme lapsia ja karjaa aina tarvittaessa. Minulla on nyt aikaa kansanmusiikille. Olen soittanut viulua Laukaan ja Sumiaisten pelimanneissa, molemmissa kohta 15 vuotta. Ja soitan edelleen, niin kauan kuin Luoja terveyttä antaa.

(Väinö Häkkinen menehtyi vakavaan sairauteen 1994. Elvi ja Raimo Kinnunen kihlautuivat 1999.)

Elvi Häkkinen on kirjoittanut yllä olevat lapsuuden muistelmat 1989.

Elvi Häkkinen soittaa. Kuva 1980-luvulta.

Jäsenmaksu

Olethan muistanut maksaa sukuseuramme jäsenmaksun?

Jäsenmaksu vuodelle 2019: 20 € jäseneltä, lisäksi 5 € samassa taloudessa asuvalta perheenjäseneltä. (10 vuoden jäsenmaksun voi maksaa kymmenkertaisena.)

Vatasten sukuseura ry:n tili: Vaara-Karjalan Osuuspankki: FI19 5047 0720 0361 48

Ilmoitathan maksun yhteydessä viestikentässä: Jäsenmaksu 2019 sekä nimi- ja osoitetietosi.

Merkitse kalenteriin 19.9.2020.

Sukuseuramme hallitus päätti pitää sukukokouksen ja sukujuhlan 19.9.2020 Savonlinnassa

Wanhalla Casinolla.

Paikka on vanha 1896 rakennettu hieno talo, joka tarjoaa mainiot tilat sukuseuran 10-vuotisjuhlaan.

Kuva Spa Hotel Casinon sivuilta.

Yhteystiedot

Vatasten sukuseuran

puheenjohtaja:

Kyösti Vatanen
Kehtovaarantie 157
82170 Uskali
puh 0500 234815
vatanenk@gmail.com

Sukuseuran varapuheenjohtaja ja sukututkimus:

Anneli Saarinen
Kauratie 32
21610 Kirjala
puh 050 3651402
m.annelisaarinen@gmail.com

Sihteeri:

Matti Koponen
Pekkalankatu 28
83500 Outokumpu
puh 040 5690491
matteus.koponen@gmail.com

Hallituksen jäsenet:

Tarja Hukka
Riihiniementie 8 a
82430 Puhos
puh 050 5407597
tarja.hukka@hotmail.com

Liisa Koponen
Pekkalankatu 28
83500 Outokumpu
puh 040 5459472
liisa.koponen@outlook.com

Pekka K. Vatanen
Huosiovaarantie 71
82730 Tuupovaara
puh 045 3231883
pekka.k.vatanen@viestilinja.fi

Maarit Väisänen
Helsinki
maanuppo@gmail.com

Maija Väänänen
Sopentie 197
82600 Tohmajärvi
puh 050 5307613
maivaana@suomi24.fi

Sukututkimus:

Jukka Hirvonen
Rautionkatu 21 C 19
55910 Imatra
puh 050 4636710
hirvoju2@gmail.com

Anja Saura
Mäntytie 21 B 19
00270 Helsinki
puh 040 7313719
anja.saura@gmail.com

Elsa Kaipio
Vanha Littoistentie 10 b 9
20660 Littoinen
puh 040 7667014
kaipiot@luukku.com

Tuula Kinnunen
Vanha Turuntie 2 H
02710 Espoo
puh 050 3261906
tuuliss@kolumbus.fi

Suvussa tapahtuu:

Ajasta iäisyyteen:

Sirkka-Liisa Salo o.s. Väänänen
s. 24.7.1930 Tohmajärvi, k. 14.1.2019

Sukuseura onnittelee:

Elvi Häkkinen 90 vuotta

**Sukuseuran varapuheenjohtaja
Anneli Saarinen 60 vuotta 26.1.19**

sekä kaikkia muita pyöreitä vuosia
täyttäneitä/täyttäviä jäseniä.

Vatasten sukuseuran Facebook-ryhmä:
<https://www.facebook.com/groups/vatastensukuseura/>
Vatasten sukuseuran kotisivut: www.vataset.fi

Sukuseuran hallituksen päätöksiä Imatralla 23.3.

- Hyväksyttiin vuoden 2018 vuosikertomus.
- Hyväksyttiin viime vuoden tilit ja vahvistettiin positiivinen tilinpäätös.
- Todettiin tavoitteena olevan, että ensimmäinen sukukirja valmistuu syksyllä 2020.
- Päätettiin pitää seuraava sukukokous ja sukujuhla Savonlinnassa Wanhalla Casinolla 19.9.2020.

Elvi Häkkisen 90-vuotisjuhlat. Kuvat: Jouko Vatanen

Elvi poikiensa keskellä. Timo (kuvassa vasemmalla) viljelee Särkelän maatilaa Äijälässä. Nuorempi poika Tarmo asuu myös samoilla tiluksilla.

Elvi ja Raimo.

Elvin siskon Ellan poika Kyösti onnittelee päiväsankaria.

Elvin Paavo-veljen pojat Reijo ja Jouko sekä Reijon poika Ville.

Antero Vatanen, Elvin Paavo-veljen poika.

Pirjo Karetie, Ellan tytär ja Väinön tytär Anita Vatanen.

Ryhmäkuva.

Elvi ja Timon vaimo Eija (juhlien organisoija).